

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

e-ISSN: 3006-6166

Педагогічна наука і освіта XXI століття

Електронний науково-методичний журнал

Випуск 1

Засновано у 2023 році

Рівне – 2023

УДК 37: 001 «20»

П 24

Педагогічна наука і освіта XXI століття: електронний науково-методичний журнал. Вип. 1. / М-во освіти і науки України, Рівнен. держ. гуманіт.ун-т; упоряд.: Г. П. Пустовіт; ред. кол.: Г. П. Пустовіт, Н. О. Остапчук та ін. Рівне: РДГУ, 2023. 166 с.

Тематична спрямованість наукового фахового видання. Спеціальності, за якими видання публікує наукові праці: 011 Освітні, педагогічні науки; 012 Дошкільна освіта; 013 Початкова освіта; 014 Середня освіта (за предметними спеціалізаціями); 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями); 016 Спеціальна освіта; 017 Фізична культура і спорт.

Редакційна колегія

Головний редактор: **Пустовіт Григорій Петрович**, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Заступник головного редактора: **Остапчук Наталія Олександрівна**, кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри інформаційно-комунікаційних технологій та методики викладання інформатики, Рівненський державний гуманітарний університет.

Члени редколегії:

Androszczuk Irena, доктор габілітований, професор, професор кафедри Педагогіки праці та андрагогіки Академії педагогіки спеціальної імені Марії Гжегожевської у Варшаві (Республіка Польща);

Вихрущ Анатолій Володимирович, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри української мови Тернопільського національного медичного університету ім. І. Я. Горбачевського;

Дичківська Ілона Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т. І. Поніманської Рівненського державного гуманітарного університету;

Кобилянський Олександр Володимирович, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри безпеки життєдіяльності Вінницького національного технічного університету;

Коляда Наталія Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, Україна;

Кучай Тетяна Петрівна, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри педагогіки та психології Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II;

Павелків Катерина Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри іноземних мов Рівненського державного гуманітарного університету;

Пелех Юрій Володимирович, доктор педагогічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної та навчально-методичної роботи, завідувач кафедри педагогіки, освітнього менеджменту та соціальної роботи Рівненського державного гуманітарного університету;

Петренко Оксана Борисівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Pobirchenko Natalia, доктор габілітований, професор, професор надзвичайний на факультеті суспільних та гуманітарних наук Державного вищого навчального закладу імені Вітелона в Легніци (Республіка Польща);

Савчук Борис Петрович, доктор історичних наук, професор, професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту ім. Б. Ступарика Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника;

Сяська Інна Олексіївна, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри біології, здоров'я людини та фізичної терапії Рівненського державного гуманітарного університету;

Юзик Ольга Протасівна, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри інформаційно-комунікаційних технологій та методики викладання інформатики Рівненського державного гуманітарного університету;

Баліка Людмила Миколаївна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Вілавуч Іван, доктор філософії, PhD, викладач I клініки анестезіології і інтенсивної терапії Варшавського медичного університету (Республіка Польща);

Гудовсек Оксана Анатоліївна, кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри педагогіки початкової, інклюзивної та вищої освіти Рівненського державного гуманітарного університету;

Казанішена Наталія Вікторівна, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувачка кафедри біології та екології Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка;

Кіндрат Вадим Кирилович, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри теорії і практики фізичної культури і спорту Рівненського державного гуманітарного університету;

Костолович Тетяна Василівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методик початкової освіти Рівненського державного гуманітарного університету;

Петренко Сергій Вікторович, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри інформаційних технологій та моделювання Рівненського державного гуманітарного університету;

Skwarek Beata, доктор наук гуманітарних, доцент факультету суспільних і гуманітарних наук Державного вищого навчального закладу імені Вітелона в Легніци (Республіка Польща).

Ціпан Тетяна Степанівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету.

Упорядники: проф. Пустовіт Г. П., проф. Петренко О. Б., доц. Ціпан Т. С., доц. Баліка Л. М., Бабяр А. А.

Оприлюднено за рішенням Вченої ради РДГУ (протокол № 13 від 28 грудня 2023 р.)

Редакційна колегія не завжди поділяє точку зору авторів.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2023

ЗМІСТ

Пустовіт Г., Коняхін Ю. Ціннісно-орієнтаційна складова процесу формування професійних компетентностей майбутніх вчителів історії..	5
Bagrij M., Greczanik N. Etyka w działalności zawodowej: jej znaczenie i rola.....	18
Білавич І., Білавич Г., Борис У. Гігієнічне просвітництво дітей та дорослих у Галичині (кінець XIX – 30-ті рр. XX ст.) у контексті сьогодення.....	29
Коляда Н. Педагогічне краєзнавство як міждисциплінарне наукове знання.....	42
Павелків К. Структура та принципи функціонування освітнього середовища університету в контексті іншомовної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери.....	53
Розман І. Студентоцентрований підхід та цифрові технології як компетентнісна складова навчання.....	69
Баліка Л. Розвиток читацької компетентності здобувачів вищої педагогічної освіти в умовах діджиталізації.....	80
Hudovsek O. Peculiarities of aesthetic education of junior schoolchildren in out-of-school educational institutions of ukraine in the late 19th – early 20th century.....	90
Нечипорук Л., Петрук Л. Соціально-педагогічна робота щодо профілактики булінгу в шкільному освітньому середовищі.....	99
Петренко С. Проблема професійної підготовки майбутніх ІТ-фахівців у рецепціях вітчизняних науковців останнього десятиріччя.....	115
Стельмашук Ж. Формування готовності майбутніх учителів початкових класів до організації волонтерської роботи з дітьми молодшого шкільного віку.....	130
Чалій Л. GPS-навігація як частина топографічної підготовки у туризмі..	141
Шамсутдинова М.-С. Формування ціннісного аспекта фахової підготовки майбутнього викладача іноземних мов.....	152

УДК [378. 016: 004]: 001 (091)

Петренко Сергій

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри інформаційних технологій та моделювання,
Рівненський державний гуманітарний університет,
м. Рівне, Україна
ORCID: 0000-0002-5311-0743
e-mail: serhii.petrenko@rshu.edu.ua

ПРОБЛЕМА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ІТ-ФАХІВЦІВ У РЕЦЕПЦІЯХ ВІТЧИЗНЯНИХ НАУКОВЦІВ ОСТАННЬОГО ДЕСЯТИРІЧЧЯ

Анотація. У статті здійснено аналіз проблеми професійної підготовки майбутніх ІТ-фахівців у рецепціях вітчизняних науковців останнього десятиріччя. З'ясовано, що сучасна система підготовки фахівців у вищій школі України орієнтована на світові тенденції розвитку вищої освіти, як-от: глобалізація, інтеграція, демократизація, неперервність, гуманізація, відкритість освіти, академічна свобода, автономізація, діджиталізація тощо, що зумовлює трансформацію підготовки висококваліфікованих фахівців, зокрема й ІТ профілю.

Доведено, що рецепція як нова методологічна технологія передбачає інтерпретацію – власне трактування, доповнення раніше створеного.

На основі аналізу визначено, що професійна підготовка майбутніх ІТ-фахівців передбачає формування їхньої готовності працювати й набувати відповідні компетентності з інформаційних технологій, математичного й комп'ютерного моделювання процесів і систем різної природи, задач прогнозування, оптимізації, системного аналізу та прийняття рішень тощо.

Схарактеризовано дослідження українських науковців, пов'язані з професійною підготовкою ІТ-фахівців у її різновекторному вимірі упродовж останнього десятиріччя, як-от: І. Герасименко, А. Стрюк А., М. Рассовицька, С. Семеріков, І. Тарасов, Я. Сікора, О. Глазунова, А. Кочарян, С. Ніколаєнко, В. Шинкарук, В. Ковальчук Я. Василенко, Л. Дмитроца, Т. Бодненко, В. Власенко, В. Биков, А. Гуржій, М. Шишкіна, Т. Волошина, Т. Вакалюк,

Т. Потапчук, О. Малихін, Т. Ярмольчук, С. Березенська, Н. Олійник, І. Варавка, А. Капітон, А. Шліхта й ін.

Установлено, що в останнє десятиріччя українські дослідники досить різновекторно розглядали професійну підготовку майбутніх ІТ-фахівців у контексті їхньої професійної діяльності та проводили певні аналогії з поняттям компетентності як здатності особи до певного виду діяльності.

Ключові слова: професійна підготовка, майбутні ІТ-фахівці, професійна діяльність, професійна компетентність, рецепції, вітчизняні науковці, історіографія.

Постановка проблеми. Сучасна система підготовки фахівців у вищій школі України орієнтована на світові тенденції розвитку вищої освіти, як-от: глобалізація, інтеграція, демократизація, неперервність, гуманізація, відкритість освіти, академічна свобода, автономізація, діджиталізація тощо. Все це зумовлює трансформацію підготовки висококваліфікованих фахівців, зокрема й ІТ профілю. У світі неухильно збільшується попит на ІТ-фахівців, без яких не може обійтися жодна компанія чи організація, жоден заклад освіти, що зумовлює запит на удосконалення підготовки таких фахівців в системі вищої освіти й підтверджує об'єктивну потребу переосмислення цілей і сутності цієї підготовки. Отже, підвищена увага до проблеми професійної підготовки ІТ-фахівців є природною і об'єктивною потребою сучасної вищої освіти. Особливо проблема професійної підготовки майбутніх ІТ-фахівців є важливою для України, позаяк саме через неї здійснюється не лише модернізація національної системи вищої освіти, а її відповідність стандартам підготовки фахівців у світовому освітньому просторі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням проблеми професійної підготовки ІТ-фахівців в університетах України займалися А. Власюк, П. Грицюк, Т. Потапчук, С. Семеріков та ін. [23].

Вітчизняні дослідники П. Павленко, В. Семиноженко досліджували особливості підготовки конкурентоспроможних ІТ-фахівців в Україні [22; 24].

Своєю чергою, Я. Василенко і Л. Дмитроца проаналізували особливості компетентнісного підходу у процесі підготовки спеціалістів з комп'ютерних наук [8]; А. Мовчан досліджено підготовку фахівців у галузі ІТ для національної поліції України [18]; Я. Сікора висвітлила особливості змісту професійної підготовки бакалаврів інформатики [25]; А. Шліхта вивчає вплив сучасного

ринку ІТ-технологій України, цифровізації суспільства на професійну підготовку фахівців ІТ-галузі [30].

Водночас на сьогодні практично відсутні аналітичні наукові праці, у яких би систематизувалася вітчизняна історіографія проблеми професійної підготовки майбутніх ІТ-фахівців, тому вважаємо за доцільне здійснити вивчення вітчизняної історіографії з проблеми останнього десятиріччя (2014–2023 рр.).

Мета статті – здійснити аналіз проблеми професійної підготовки майбутніх ІТ-фахівців у ЗВО України у рецепціях вітчизняних науковців в 2014–2023 роках.

Виклад основного матеріалу дослідження. Задля здійснення системного аналізу дослідженості проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців ІТ-галузі в рецепціях вітчизняних науковців вважаємо за доцільне насамперед більш докладно схарактеризувати дефініцію «рецепція».

У сучасній науці поняття «рецепція» переживає суттєву трансформацію: зміщуються акценти від автора твору і самого тексту до читача.

З точки зору біології, рецепція – це сприйняття світу, навколишньої дійсності за допомогою чутливих нервових закінчень – рецепторів.

З позиції права поняття рецепції трактують як відновлення дії для врегулювання нових відносин з урахуванням нормативних, як досвід попередніх правових норм, станів, процедур.

З позиції кантівської філософії, сприйняття (рецепція) та трактування (інтерпретація) залежать від рівня підготовленості самого читача/глядача/слухача, його життєвого досвіду та здатності розвиватися в часі як під час читання / споглядання / слухання тексту, так і після такого акту.

Суб'єктність рецепції викликана особистісним персональним сприйняттям змісту, має несподівані погляди на одне і теж. В. Шуляр характеризує рецепцію через різноманіття ставлень, оцінок, потрактувань [31]. Розбіжність сприйняття одного й того ж поняття, явища, ідеї забезпечує можливість діалогу та пізнавального процесу в цілому. Л. Богата підкреслює, що «рецепції жодним чином не слід ототожнювати з традиціями. Традиції спрямовані на збереження, а рецепції – на подолання» [4, С. 13]. Розбіжності сприйняття руйнують поле традицій, тому, з одного боку, це процес руйнації традиції, з іншого – поява інноваційних поглядів, тверджень, оцінок.

Власне, рецепція як нова методологічна технологія розвивається в ситуаціях багатоваріантності, плюралістичного підходу, різноманітності традицій й інновацій у системі гуманітарної раціональності.

Рецепція як форма сприйняття змісту передбачає появу вражень, думок та передбачає інтерпретацію – власне трактування, доповнення раніше створеного через творення власного тексту [31]. Рецепцію як взаємодію змісту та читача, сприйняття читачем тексту визначає І. Нагай [19].

Отже, здійснимо історіографічний огляд відповідної літератури, пов'язаної з різноплановою рецепцією підготовки конкурентоспроможних ІТ-фахівців вітчизняними науковцями. Саме історіографічні огляди дають змогу систематизувати наявні праці з проблеми та формують їх своєрідний «банк».

У Законі України «Про вищу освіту» (2014) термін «професійна підготовка» протлумачено як «здобуття кваліфікації за відповідним напрямом підготовки або спеціальністю», де кваліфікація – це «офіційний результат оцінювання та визнання, який отримано, коли уповноважена установа встановила, що особа досягла компетентностей (результатів навчання) відповідно до стандартів вищої освіти, що засвідчено відповідним документом про вищу освіту» [14].

Тому «фахівець» – «той, хто досконало володіє якимсь фахом, має високу кваліфікацію, глибокі знання з певної галузі науки, техніки, мистецтва тощо; спеціаліст» [9, с. 1530]. В ст. 1 Закону України «Про вищу освіту» зазначається, що фахівець має отримати «сукупність систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, інших компетентностей, здобутих у закладі вищої освіти (науковій установі) у відповідній галузі знань за певною кваліфікацією на рівнях вищої освіти, що за складністю є вищими, ніж рівень повної загальної середньої освіти» [14].

Так, у контексті проблеми нашої наукової розвідки під поняттям «професійна підготовка» розуміємо психолого-педагогічний процес здобуття кваліфікації майбутнім фахівцем, що включає в себе засвоєння основних знань та розвиток необхідних умінь для здійснення подальшої ефективної професійної діяльності, відповідно до певної спеціальності у межах певної галузі знань. У нашому випадку – в сфері інформаційних технологій. А поняттям «фахівець» маркуватимемо як особу, яка отримала вищу освіту, володіє високим рівнем кваліфікації, може здійснювати всі види професійної діяльності.

Отож, професійна підготовка майбутніх ІТ-фахівців передбачає формування їхньої готовності працювати й набувати відповідні компетентності з інформаційних технологій, математичного й комп'ютерного моделювання процесів і систем різної природи, задач прогнозування, оптимізації, системного аналізу та прийняття рішень тощо.

На сьогодні українськими науковцями здійснено значну кількість досліджень, пов'язаних із професійною підготовкою ІТ-фахівців у її різновекторному вимірі.

Приміром, І. Герасименко (2014) у дисертаційному дослідженні «Методика використання технологій дистанційного навчання в підготовці бакалаврів комп'ютерних наук» здійснено теоретичний аналіз проблем організації основ навчання з використанням ІКТ у закладі вищої освіти. Авторкою систематизовано вітчизняні та зарубіжні освітньо-кваліфікаційні характеристики підготовки бакалаврів комп'ютерних наук [12].

Аналіз системи хмаро орієнтованих засобів навчання як елементу інформаційного освітньо-наукового середовища закладу вищої освіти здійснили А. Стрюк і М. Рассовицька(2014) [27].

Водночас А. Стрюк, С. Семеріков, І. Тарасов висвітлили систему підготовки бакалавра з інформатики, підходи до визначення професійних компетентностей ІТ-фахівців, схарактеризували компетентність бакалавра інформатики з програмування [28].

Зі свого боку, Я. Сікора (2015) визначила особливості змісту професійної підготовки бакалаврів інформатики. Авторкою схарактеризовано зміст освітніх стандартів підготовки ІТ-фахівців, обґрунтовано необхідність розробки вітчизняної стратегії професійної підготовки фахівців за рахунок активного включення ресурсу світового досвіду в галузь вищої освіти без втрати унікальності вітчизняної академічної культури [25].

У дисертаційному дослідженні О. Глазунової (2015) з'ясовано специфіку застосування системи електронного навчання майбутніх фахівців з інформаційних технологій в університетах аграрного профілю [13].

А. Кочарян (2016) дослідив й експериментально підтвердив важливість розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності працівників, вивчив вимоги ринку праці, яким повинен відповідати випускник сучасного ЗВО в умовах інформатизації освітнього процесу й тенденції розвитку вищої освіти в умовах інформаційного суспільства [16].

С. Ніколаєнко, В. Шинкарук, В. Ковальчук (2017) теоретичнообґрунтували й експериментально підтвердили ефективність використання bigdata в освітньому процесі сучасного університету [21].

Я. Василенко та Л. Дмитроца (2017) у професійній підготовці майбутніх ІТ-фахівців актуальним вважають питання дослідження методології формування професійних компетентностей у майбутніх спеціалістів з комп'ютерних наук шляхом інтеграції компетентнісного та особистісно орієнтованого підходів до навчання, впровадження інформаційно-комунікаційних технологій та інноваційних освітніх практик [8].

Особливості професійної підготовки ІТ-фахівців проаналізовані Т. Бодненко і В. Власенком (2018), як-от: гнучкість, постійне оновлення й модернізація змісту підготовки, дуальна освіта [5].

Концептуальні засади формування й розвитку хмаро орієнтованого навчально-наукового середовища закладу освіти визначені В. Биковим, А. Гуржієм, М. Шишкіною (2018) [3].

Зі свого боку, Т. Волошина (2018) досліджувала використання гібридного хмаро орієнтованого навчального середовища для формування самоосвітньої компетентності майбутніх фахівців з інформаційних технологій на основі аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду [10]. Авторкою проаналізовано зарубіжний та вітчизняний досвід формування професійної підготовки майбутніх фахівців з інформаційних технологій. Зокрема, схарактеризовано праці І. Волощук [11], О. Глазунової [13], О. Карабіної [15] й ін.

Проблему формування інформаційно-комунікаційної компетентності бакалаврів інформатики досліджували О. Спірін і Т. Вакалюк (2019) [26]. Учені вважають, що важливою у професійній підготовці ІТ-фахівців є ефективна взаємодія всіх суб'єктів навчання, яка можлива з використанням хмарних технологій. Автори наводять формулювання з Національної рамки кваліфікацій, де визначення компетентності пояснено через «здатність особи до виконання певного виду діяльності, що виражається через знання, розуміння, уміння, цінності, інші особисті якості» [20].

У дисертаційній роботі Т. Вакалюк (2019) здійснено дослідження проблеми проектування і використання хмаро орієнтованого освітнього середовища у підготовці бакалаврів інформатики. Авторкою узагальнено теоретичні та практичні підходи до проблеми в сучасній вітчизняній науковій літературі, проаналізовано зарубіжний досвід підготовки бакалаврів інформатики [6].

У широкому розумінні сутність особливостей підготовки конкурентоспроможних ІТ-фахівців розглядає Т. Потапчук (2020). Авторка доводить, що у закладі вищої освіти майбутній фахівець з ІКТ «повинен оволодіти не тільки базовими професійними знаннями й уміннями, а й ціннісними орієнтаціями спеціаліста, відповідним стилем взаємин з людьми та колегами, комунікаційною та інформаційною культурою, уміти мотивувати власну діяльність, бути здатним до розвитку свого творчого потенціалу в професійній сфері», однак акцентовано увагу на компетентностях фахівців з ІКТ [23, С. 45].

Актуальні стратегії навчання в професійній підготовці фахівців з інформаційних технологій проаналізовані в науковій розвідці О. Малихіна й Т. Ярмольчука (2020). Авторами узагальнено психолого-педагогічні особливості підготовки ІТ-фахівців; визначено сукупність дидактичних умов фахової підготовки здобувачів ІТ-спеціальності; виокремлено й проранжовано стратегії професійної підготовки ІТ-фахівців [17].

С. Березенська і Н. Олійник (2020) вивчали організацію дистанційного навчання програмування майбутніх фахівців ІТ-галузі в умовах карантину [2, С.104–118]. Проблему підготовки майбутніх ІТ-фахівців у ЗВО розглядали у своїх працях й інші вітчизняні дослідники, а саме: Ю. Богачков, В. Кухаренко, В. Бондаренко та ін. [там само].

У дисертаційній роботі І. Варави (2021) формування готовності до професійної діяльності визначено найважливішим складником фахової підготовки майбутнього ІТ-фахівця. На основі аналізу праць вітчизняних науковців досліджено проблему професійної підготовки майбутніх ІТ-фахівців, виокремлено чинники, основні вимоги та якісні характеристики конкурентоспроможного фахівця [7].

А. Капітон (2023), здійснивши аналіз зарубіжного досвіду професійної підготовки ІТ-фахівців у зарубіжних ЗВО, доводить, що фахова компетентність фахівців є не просто сумою предметних знань у випускників університетів, а результатом сформованої сукупності загальнокультурних, професійних і загальних компетентностей [1].

У публікаціях А. Шліхти (2022, 2023) виокремлено позитивні тенденції формування фахових компетентностей у майбутніх фахівців ІТ-галузі відповідно до стану розвитку ІТ-галузі в Україні [29; 30].

Висновки і перспективи подальших розвідок. Отже, у результаті проведеного теоретичного аналізу рецепцій вітчизняних науковців щодо

проблеми професійної підготовки майбутніх ІТ-фахівців встановлено, що в останнє десятиріччя українські дослідники досить різновекторно розглядали таку підготовку в контексті професійної діяльності та проводили певні аналогії з поняттям компетентності як здатності особи до певного виду діяльності.

Той широкий спектр наукових досліджень, який маємо на сьогодні, відображає характеристики окремих аспектів проблеми професійної підготовки майбутніх ІТ-фахівців. До сьогодні не здійснювався цілісний аналіз праць вітчизняних науковців стосовно означеної проблеми.

Перспективи подальших наукових пошуків убачаємо в здійсненні аналізу структури та сутності професійних компетентностей майбутніх ІТ-фахівців в умовах діджиталізації інформаційно-освітнього середовища університету.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Kapiton A. M. Information and computational competence of future information technology specialists. *Information Technologies and Learning Tools*. 2023. 93(1), 49–67. URL: <https://doi.org/10.33407/itlt.v93i1.5090> (дата звернення 04.11.2023)

2. Березенська С. М., Олійник Н. Ю. Організація дистанційного навчання програмуванню майбутніх фахівців ІТ-галузі. *Екстрене дистанційне навчання в Україні*: монографія / За ред. В.М. Кухаренка, В.В. Бондаренка. Харків: Вид-во КП «Міськадрукарня», 2020. 409 с.

3. Биков В., Гуржій А. та Шишкіна М. Концептуальні засади формування і розвитку хмароорієнтованого навчально-наукового середовища закладу вищої педагогічної освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*, 2018. URL: <http://www.vspu.net/ojs/index.php/sit/article/download/341/341>. (дата звернення 04.11.2023)

4. Богата Л. М. Гуманітарна складність та технікарецепції. *Методологія та технологія сучасного філософського пізнання*: матеріали IV Міжнар. наук. конф. (25-26 травня 2018 р., Одеса). Одеса, 2018. С. 12–13.

5. Бодненко Т., Власенко В. Особливості професійної підготовки ІТ-фахівців. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання: досвід, тенденції, перспективи*: збірник наукових праць за матеріалами II міжнародної науково-практичної інтернет-конференції з нагоди святкування 30-річчя кафедри інформатикита методики її навчання. (8-9 листопада 2018 р., Тернопіль). Тернопіль, 2018. С.14–16.

6. Вакалюк Т. А. Теоретико-методичні засади проектування і використання хмароорієнтованого навчального середовища у підготовці бакалаврів інформатики: автореф. дис. ...д-ра пед. наук: 13.00.10. Київ, 2019. 44 с.

7. Варава І. П. Формування готовності до професійної діяльності майбутніх техніків-програмістів: дис. ... доктора філософії: 015 – Професійна освіта. Київ, 2021. 290 с.

8. Василенко Я., Дмитроца Л. Особливості компетентнісного підходу у процесі підготовки спеціалістів із комп'ютерних наук. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання: досвід, тенденції, перспективи*. 2017, № 1. С.66–70.

9. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: Перун, 2009. 1736 с.

10. Волошина Т. В. Використання гібридного хмароорієнтованого навчального середовища для формування самоосвітньої компетентності майбутніх фахівців з інформаційних технологій: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.10. Київ, 2018. 24 с.

11. Волощук І. А. Використання інформаційно-комунікаційних технологій для саморозвитку молодого вчителя. *Вісник Черкаського університету*. 2017. № 7, С. 1–7.

12. Герасименко І. Методика використання технологій дистанційного навчання в підготовці бакалаврів комп'ютерних наук: автореф. ... канд. пед. наук: 13. 00. 10. Київ, 2014 р. 23 с.

13. Глазунова О. Г. Теоретико-методичні засади проектування та застосування системи електронного навчання майбутніх фахівців з інформаційних технологій в університетах аграрного профілю: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.10. Київ, 2015.

14. Закон України «Про вищу освіту» (2014). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/155618/print1382948206521198> (дата звернення 04.11.2023)

15. Карабін О. Й. Проектна діяльність у формуванні професійного саморозвитку майбутніх фахівців у галузі інформаційних технологій. *Молодий вчений*. 2016. № 12.1 (40), С. 436–440, URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/12.1/100.pdf>. (дата звернення 04.11.2023)

16. Кочарян А. Розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності науково-педагогічних працівників гуманітарних спеціальностей класичних університетів: дис. ... канд. пед. наук: 13. 00. 10. Київ, 2016. 280 с.

17. Малихін О. В., Ярмольчук Т. М. Актуальні стратегії навчання у професійній підготовці фахівців з інформаційних технологій. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2020. Том 76, №2. С. 43–57.

18. Мовчан А. Модель підготовки фахівців у галузі інформаційних технологій для органів національної поліції України. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2018. 66(4) С.149–161.

19. Нагай І. Д. Художня рецепція як літературне поняття. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*. 2015. Вип. VII. С. 226–231

20. Національна рамка кваліфікацій. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF/paran12#n12>. (дата звернення 04.11.2023)

21. Ніколаєнко С., Шинкарук В. та Ковальчук В. Використання big data в освітньому процесі сучасного університету. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2017. №4. С. 239–253.

22. Павленко П. М. Проблемні питання підготовки IT-фахівців для промислових підприємств України. URL: http://avia.nau.edu.ua/doc/2011/3/avia2011_3_1.pdf. 9. (дата звернення 04.11.2023)

23. Потапчук Т. Професійна підготовка майбутнього фахівця з інформаційно-комунікативних технологій у закладі вищої освіти. *Інноватика у вихованні*. 2020. Вип. 11., Том 1. С. 45–51.

24. Семиноженко В. Зростання дефіциту IT-спеціалістів у світі – стимул нарощувати їх підготовку в Україні. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=246966611. (дата звернення 04.11.2023)

25. Сікора Я. Особливості змісту професійної підготовки бакалаврів інформатики. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти*. 2015. Вип. 7(1). С. 170–174.

26. Спірін О. М., Вакалюк Т. А. Формування інформаційно-комунікаційної компетентності бакалаврів інформатики щодо використання хмароорієнтованого навчального середовища. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. 4 (72). С. 226–245.

27. Стрюк А. М., Рассовицька М. В. Система хмароорієнтованих засобів навчання як елемент інформаційного освітньо-наукового середовища ВНЗ. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2014. №4 (42), С. 150–158. URL: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1087/829>. (дата звернення 04.11.2023)

28. Стрюк А. М., Семеріков С. О., Тарасов І. В. Компетентність бакалавра інформатики з програмування. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2015. Т. 46, Вип. 2. С. 91–108. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2015_46_2_12 (дата звернення 04.11.2023)

29. Шліхта Г. Змістовне наповнення структурних елементів ціннісно-деонтологічних компетенцій майбутніх фахівців з інформаційних технологій. *Інноватика у вихованні*. 2023. Вип. 18 С. 259–274.

30. Шліхта Г. О. Вплив сучасного стану розвитку IT-галузі України на проблему професійної підготовки IT-фахівців. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. Вінниця: ТОВ «Друк плюс», 2022. Вип. 64. С. 225–232.

31. Шуляр В. Істинний українець-патріот як цінність (соціокультурна рецепція творчого доробку Дмитра Кременя). *Теорія, методика і практика навчання. Вересень. Спецвипуск. 2023. С.52–67.*

REFERENCES

1. Kapiton A. M. Information and Computational Competence of Future Information Technology Specialists. *Information Technologies and Learning Tools. 2023. 93(1), 49–67.* URL: <https://doi.org/10.33407/itlt.v93i1.5090>. (data zvernennia 04.11.2023) [in English]

2. Berezenska S. M., Oliinyk N. Yu. Orhanizatsiia dystantsiinoho navchannia prohramuvanniu maibutnikh fakhivtsiv IT-haluzi. Ekstrene dystantsiine navchannia v Ukraini: monohrafiia [Organisation of Distance Learning in Programming for Future IT Professionals. Emergency Distance Learning in Ukraine: a monograph] / Za red. V.M. Kukharenka, V.V. Bondarenka. Kharkiv: Vyd-vo KP «Miska drukarnia», 2020. 409 s. [in Ukrainian]

3. Bykov V., Hurzhii A. ta Shyshkina M. Kontseptualni zasady formuvannia i rozvytku khmaro oriientovanoho navchalno-naukovoho seredovyscha zakladu vyshchoi pedahohichnoi osvity [Conceptual Bases for Formation and Development of Cloud-oriented Educational and Scientific Environment of Higher Pedagogical Education Institution]. *Suchasni informatsiini tekhnologii ta innovatsiini metodyky navchannia v pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy, 2018.* URL: <http://www.vspu.net/ojs/index.php/sit/article/download/341/341>. (data zvernennia 04.11.2023) [in Ukrainian]

4. Bohata L. M. Humanitarna skladnist ta tekhnika retseptsiї [Humanitarian Complexity and Prescription Techniques]. *Metodolohiia ta tekhnolohiia suchasnoho filozofskoho piznannia: materialy IV Mizhnar. nauk. konf. (25-26 travnia 2018 r., Odesa). Odesa, 2018. S. 12–13.* [in Ukrainian]

5. Bodnenko T., Vlasenko V. Osoblyvosti profesiinoi pidhotovky IT-fakhivtsiv [Features of Professional Training of IT specialists]. *Suchasni informatsiini tekhnologii ta innovatsiini metodyky navchannia: dosvid, tendentsii, perspektyvy: zbirnyk naukovykh prats za materialamy II mizhnarodnoi nauково-praktychnoi internet-konferentsii z nahody sviatkuvannia 30-richchia kafedry informatykyta metodyky yii navchannia. (8-9 lystopada 2018 r., Ternopil). Ternopil, 2018. S.14–16.* [in Ukrainian]

6. Vakaliuk T. A. Teoretyko-metodychni zasady proektuvannia i vykorystannia khmaro oriientovanoho navchalnoho seredovyscha u pidhotovtsi bakalavriv informatyky: avtoref. dys. ...d-ra ped. nauk: 13.00.10. Kyiv. [Theoretical and Methodological Bases of Designing and Using Cloud-oriented Learning Environment for the Training of Bachelors of Computer Science: PhD thesis: 13.00.10] 2019. 44 s. [in Ukrainian]

7. Varava I. P. Formuvannia hotovnosti do profesiinoi diialnosti maibutnikh tekhniv-prohramistiv: dys. ... doktora filosofii: 015 – Profesiina osvita [Formation

of Readiness for Professional Activity of Future Software Technicians: PhD: 015 - Vocational Education]. Kyiv, 2021. 290 s. [in Ukrainian]

8. Vasylenko Ya., Dmytrotsa L. Osoblyvosti kompetentnisnoho pidkhodu u protsesi pidhotovky spetsialistiv iz kompiuternykh nauk [Features of the Competence Approach in the Process of Training Specialists in Computer Science]. *Suchasni informatsiini tekhnologii ta innovatsiini metodyky navchannia: dosvid, tendentsii, perspektyvy*. 2017, No 1. S.66–70. (data zvernennia 04.11.2023) [in Ukrainian]

9. Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy [Large Explanatory Dictionary of the Modern Ukrainian Language] / uklad. i holov. red. V. T. Busel. Kyiv; Irpin: Perun, 2009. 1736 s. [in Ukrainian]

10. Voloshyna T. V. Vykorystannia hibrydnogo khmaro oriientovanoho navchalnoho seredovyshcha dlia formuvannia samoosvitnoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv z informatsiinykh tekhnologii: avtoref. dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.10 [The Use of Hybrid Cloud-oriented Learning Environment for the Formation of Self-educational Competence of Future Specialists in Information Technology: PhD: 13.00.10]. Kyiv, 2018. 24 s.[in Ukrainian]

11. Voloshchuk I. A. Vykorystannia informatsiino-komunikatsiinykh tekhnologii dlia samorozvytku molodoho vchytelia [Using Information and Communication Technologies for Self-development of a Young Teacher]. *Visnyk Cherkaskoho universytetu*. 2017. No 7. S. 1–7.[in Ukrainian]

12. Herasymenko I. Metodyka vykorystannia tekhnologii dystantsiinoho navchannia v pidhotovtsi bakalavriv kompiuternykh nauk: avtoref. ... kand. ped. nauk: 13. 00. 10 [Methods of Using Distance Learning Technologies for Training of Bachelors of Computer Science: PhD. ... kand. ped. sciences: 13. 00. 10]. Kyiv, 2014 r. 23 s. [in Ukrainian]

13. Hlazunova O. H. Teoretyko-metodychni zasady proektuvannia ta zastosuvannia systemy elektronnoho navchannia maibutnikh fakhivtsiv z informatsiinykh tekhnologii v universytetakh ahrarnoho profilu: dys. ... d-ra ped. nauk: 13.00.10 [Theoretical and Methodological Bases of Designing and Applying E-learning System for Future Specialists in Information Technology in Agricultural Universities: Dis. Dr. Scienties: 13.00.10.]. Kyiv, 2015. [in Ukrainian]

14. Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu» [The Law of Ukraine «On Higher Education»] (2014). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/155618/print1382948206521198>. (data zvernennia 04.11.2023) [in Ukrainian]

15. Karabin O. Y. Proektna diialnist u formuvanni profesiinoho samorozvytku maibutnikh fakhivtsiv u haluzi informatsiinykh tekhnologii [Project Activities for the Formation of Professional Self-development of Future Specialists in the Field of Information Technology]. *Molodyi vchenyi*. 2016. No 12.1 (40), S. 436–440, URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/12.1/100.pdf>. (data zvernennia 04.11.2023) [in Ukrainian]

16. Kocharian A. Rozvytok informatsiino-komunikatsiinoi kompetentnosti naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv humanitarnykh spetsialnostei klasychnykh universytetiv: dys. ... kand. ped. nauk: 13. 00. 10 [Development of Information and Communication Competence of Scientific and Pedagogical Workers of the Humanity Specialties of Classical Universities: PhD: 13. 00. 10]. Kyiv, 2016. 280 s. [in Ukrainian]
17. Malykhin O. V., Yarmolchuk T. M. Aktualni stratehii navchannia u profesiinii pidhotovtsi fakhivtsiv z informatsiinykh tekhnolohii [Current Learning Strategies in the Professional Training of Information Technology Specialists]. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia*. 2020. Tom 76, No 2. S. 43–57. [in Ukrainian]
18. Movchan A. Model pidhotovky fakhivtsiv u haluzi informatsiinykh tekhnolohii dlia orhaniv natsionalnoi politsii Ukrainy [Model for Training Information Technology Specialists for the National Police of Ukraine]. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia*. 2018. 66(4) S.149–161. [in Ukrainian]
19. Nahai I. D. Khudozhnia retseptsiia yak literaturne poniattia [Artistic Reception as a Literary Concept]. *Naukovi zapysky Berdianskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu*. 2015. Vyp.VII. S.226–231. [in Ukrainian]
20. Natsionalna ramka kvalifikatsii [National Qualifications Framework]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF/paran12#n12>. (data zvernennia 04.11.2023) [in Ukrainian]
21. Nikolaienko S., Shynkaruk V. ta Kovalchuk V. Vykorystannia big data v osvritnomu protsesi suchasnoho universytetu [The Use of Big Data in the Educational Process of a Modern University]. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia*. 2017. No 4. C. 239–253. [in Ukrainian]
22. Pavlenko P. M. Problemni pytannia pidhotovky IT-fakhivtsiv dlia promyslovykh pidpriemstv Ukrainy [Problematic Issues for Training IT Specialists for Industrial Enterprises in Ukraine]. URL: http://avia.nau.edu.ua/doc/2011/3/avia2011_3_1.pdf. (data zvernennia 04.11.2023) [in Ukrainian]
23. Potapchuk T. Profesiina pidhotovka maibutnoho fakhivtsia z informatsiino-komunikatyvnykh tekhnolohii u zakladiv vyshchoi osvity [Professional Training of a Future Specialist in Information and Communication Technologies in a higher education institution]. *Innovatyka u vykhovanni*. 2020. Vyp.11., Tom 1. S.45–51. [in Ukrainian]
24. Semynozhenko V. Zrostannia defitsytu IT-spetsialistiv u sviti – stymul naroshchuvaty yikh pidhotovku v Ukraini [The Growing Shortage of IT Specialists in the World as an Incentive to Increase Their Training in Ukraine]. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=246966611. [in Ukrainian]
25. SikoraYa. Osoblyvosti zmistu profesiinoi pidhotovky bakalavriv informatyky [Features of the Content of Professional Training of Bachelors of Computer Science]. *Naukovi zapysky Kirovohradskoho derzhavnoho pedahohichnoho*

universytetu imeni Volodymyra Vynnychenka. Serii: *Problemy metodyky fizyko-matematychnoii tekhnolohichnoi osvity*. 2015. Vyp. 7(1). S. 170–174. [in Ukrainian]

26. Spirin O. M., Vakaliuk T. A. Formuvannia informatsiino-komunikatsiinoi kompetentnosti bakalavriv informatyky shchodo vykorystannia khmaro oriientovanoho navchalnoho seredovyshcha [Formation of Information and Communication Competence of Bachelors of Informatics in the Use of Cloud-based Learning Environment]. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia*. 2019. 4 (72). С. 226–245. [in Ukrainian]

27. Striuk A. M., Rassoivyska M. V. Systema khmaro oriientovanykh zasobiv navchannia yak element informatsiinoho osvitno-naukovoho seredovyshcha VNZ [System of Cloud-based Learning Tools as an Element of the Information Educational and Scientific Environment of a University]. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia*. 2014. №4 (42), С. 150–158. URL: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1087/829>. (data zvernennia 04.11.2023) [in Ukrainian]

28. Striuk A. M., Semerikov S. O., Tarasov I. V. Kompetentnist bakalavra informatyky z prohramuvannia [Competence of the Bachelor of Computer Science in Programming]. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia*. 2015. T. 46, Vyp. 2. S. 91–108. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2015_46_2_12 (data zvernennia 04.11.2023) [in Ukrainian]

29. Shlikhta H. Zmistovne napovnennia strukturnykh elementiv tsinnisno-deontolohichnykh kompetentsii maibutnykh fakhivtsiv z informatsiinykh tekhnolohii [Content of the Structural Elements of Value and Deontological Competencies for Future Information Technology Specialists]. *Innovatyka u vykhovanni*. 2023. Vyp.18 S.259–274.[in Ukrainian]

30. Shlikhta H. O. Vplyv suchasnoho stanu rozvytku IT-haluzi Ukrainy na problem profesiinoi pidhotovky IT-fakhivtsiv. Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia u pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problem [Impact of the Current State of Development of the IT Industry in Ukraine on the Problem of Professional Training of IT-specialists]. Vinnytsia: TOV «Drukplus», 2022. Vyp. 64. S. 225–232. [in Ukrainian]

31. Shuliar V. Istynnyi ukrainets-patriot yak tsinnist (sotsio kulturna retseptsiia tvorchoho dorobku Dmytra Kremenia) [True Ukrainian Patriot as a Value (Socio-Cultural Reception of Dmytro Kremen's Works)]. *Teoriia, metodyka i praktyka navchannia*. Veresen. Spetsvypusk. 2023. S.52–67. [in Ukrainian]

THE PROBLEM OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE IT SPECIALISTS IN THE RECEPTION ROOMS OF DOMESTIC SCIENTISTS OF THE LAST DECADE

Serhii Petrenko

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Information Technology and
Modeling,

Rivne State University for the Humanities,
Rivne, Ukraine

ORCID: 0000-0002-5311-0743

e-mail: serhii.petrenko@rshu.edu.ua

Abstract. In the article was analyzed the problem of professional training of future IT specialists in the receptions of domestic scientists of the last decade.

It is found that the modern system of training specialists in higher education in Ukraine is focused on global trends in the development of higher education, such as globalization, integration, democratization, continuity, humanization, openness of education, academic freedom, autonomy, digitalization, etc., which leads to the transformation of training of highly qualified specialists, including IT specialists.

It is proved that reception as a new methodological technology involves interpretation – one's own interpretation, addition to the previously created.

Based on the analysis, it is determined that the professional training of future IT specialists involves the formation of their readiness to work and acquire relevant competencies in information technology, mathematical and computer modeling of processes and systems of various nature, forecasting, optimization, system analysis and decision-making, etc.

The article characterizes the research of Ukrainian scientists related to the professional training of IT specialists in its multi-vector dimension over the past decade, such as I. Gerasymenko, A. Stryuk, A. M. Rassovutska, S. Semerikov, I. Tarasov, Y. Sikora, O. Glazunova, A. Kocharyan, S. Nikolayenko, V. Shynkaruk, V. Kovalchuk Y. Vasylenko, L. Dmytritsa, T. Bodnenko, V. Vlasenko, V. Bykov, A. Gurzhiy, M. Shyshkina, T. Voloshyna, T. Vakaliuk, T. Potapchuk, O. Malykhin, T. Yarmolchuk, S. Berezenska, N. Oliynyk, I. Varava, A. Kapiton, A. Schlichta, and others.

It has been established that in the last decade, Ukrainian researchers have considered the professional training of future IT specialists in the context of their professional activities in a rather different way and have drawn certain analogies with the concept of competence as a person's ability to perform a certain type of activity.

Keywords. professional training, future IT specialists, professional activity, professional competence, receptions, national scientists, historiography.

Стаття надійшла до редакції 15.12.2023 р.

Електронне науково-методичне видання

**Педагогічна наука і освіта
XXI століття**

Науково-методичний журнал

Випуск 1

Упорядники:

**проф. Пустовіт Г. П., проф. Петренко О. Б., доц. Ціпан Т. С.,
доц. Баліка Л. М., Бабяр А. А.**

Науково-бібліографічне редагування:
наукова бібліотека РДГУ

Рекомендовано до оприлюднення 28.12.2023 р.
Ум. друк. арк. 9,5.

П 24 **Педагогічна наука і освіта XXI століття:** науково-методичний журнал. Вип. 1. / М-во освіти і науки України, Рівнен. держ. гуманіт.ун-т; упоряд.: Г. П. Пустовіт; ред. кол.: Г. П. Пустовіт, Н. О. Остапчук та ін. Рівне: РДГУ, 2023. 166 с.

УДК 37: 001 «20»

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2023